

**POROČILO O NASILJU
V MESTNI OBČINI NOVA GORICA**

Oktober 2019

UVOD

Mestna občina Nova Gorica je leta 2014 pripravila poročilo o nasilju v Mestni občini Nova Gorica, ki je bilo razdeljeno na dva dela. V prvem delu poročila so bile definirane pojavne oblike in vrste nasilja, medtem ko je bilo v drugem delu poročila predstavljeno stanje na področju nasilja v Mestni občini Nova Gorica. Poročilo so sestavljala poročila in opažanja Centra za socialno delo Nova Gorica, Policijske uprave Nova Gorica, Zavoda Karitas Samarijan, Mladinskega centra Nova Gorica, Društva za nenasilno komunikacijo, osnovnih šol v Mestni občini Nova Gorica, Vrtca Nova Gorica in Doma upokojeencev Nova Gorica.

Pri pripravi poročila o stanju nasilja v Mestni občini Nova Gorica, oktober 2019 smo se odločili, da bomo poročilo sestavili v dveh delih, tako kot leta 2014. V prvem delu smo z namenom ozaveščanja o pojavnih oblikah in vrstah nasilja le-te definirali in ugotovili, da smo priča pojavu novih vrst. Drugi del poročila o stanju nasilja v Mestni občini Nova Gorica sestavljajo opažanja Centra za socialno delo Nova Gorica, Policijske uprave Nova Gorica, Zavoda Karitas Samarijan, Mladinskega centra Nova Gorica in Fakultete za uporabne družbene študije. V poročilo nismo vključili osnovnih in srednjih šol, saj je Mladinski center Nova Gorica v okviru svoje vloge izvajalca preventivnega programa in koordinatorja LAS izvedel raziskavo o življenjskem slogu in tveganih vedenjih otrok in mladih v Novi Gorici na področju nasilja.

V zaključku poročila so zajeti cilji in usmeritve za zmanjševanje nasilja in ozaveščanje širše javnosti o problemu nasilja.

1. SPLOŠNO O NASILJU

Nasilje je definirano kot zloraba moči, ko povzročitelj nasilja uresničuje svoje interese s premočjo in nadzorovanjem žrtve. Nasilje je pogosto namerno, nadzorovano, zavestno, premišljeno, predvidljivo in ponavljajoče dejanje. Z nasiljem želi oseba več moči pri osebi z manj moči doseči enega od sledečih namenov: jo nadzorovati, kaznovati, se ji maščevati, jo neprimerno vzgajati, osamiti, ponižati, izkoristiti, poškodovati (na telesni, psihološki ali socialni ravni) ali uničiti (na telesni, psihološki ali socialni ravni). Problematični niso le enkratni dogodki nasilja, ampak celoten sistem vedenja, komunikacije in prepričanja povzročitelja, s katerim opravičuje uporabo nasilja. Povzročitelj s psihičnim, spolnim, fizičnim in ekonomskim nasiljem posega v osebno integriteto žrtve in omejuje njen človeški potencial. Nasilje je nespoštovanje človekovih osebnih mej ter kršenje osnovnih človekovih pravic in svoboščin.

1.1. POJAVNE OBLIKE NASILJA

Psihično nasilje so dejanja, ki najpogosteje potekajo na verbalni ravni in negativno vplivajo na samozavest, samopodobo in samozaupanje druge osebe. Sem sodi kritiziranje človekove osebnosti, žaljenje, zmerjanje, poniževanje, ustrahovanje in grožnje (s kričanjem, telesno ipd.), ustvarjanje negativnih mnenj o osebi na podlagi predsodkov in stereotipov, ignoriranje, širjenje negativnih govoric o osebi, da bi zmanjšali njen ugled v družbi, izoliranje osebe od ljudi, s katerimi bi želela ohraniti stik in podobno.

Telesno ali fizično nasilje je zloraba fizične sile ali grožnja z uporabo fizične sile. Usmerjeno je na človekovo telo ali njegovo življenje. Fizično nasilje je izrazitejša stopnja nasilja v procesu, ki se začne s psihičnim nasiljem. Nekatera dejanja fizičnega nasilja so klofutanje, brcanje, ožiganje kože, udarci z roko ali predmeti, metanje predmetov proti osebi ali v osebo, odiranje,

neželeno dotikanje, zvijanje rok, polivanje s tekočino, neželjeno striženje las, omejevanje gibanja, odrekanje ali siljenje s hrano, umor, napadi z orožjem ipd.

Spolno nasilje so vsa spolna dejanja povezana s spolnostjo, ki jih oseba čuti kot prisilo. O spolnem odnosu govorimo, kadar si osebe želijo spolnosti oziroma aktivnosti povezane s spolnostjo in se zanje odločijo brez fizične, psihične, ekonomske ali druge prisile. Spolno nasilje so naslednja dejanja: slačenje, opazovanje, komentiranje in nagovarjanje, ki pri osebi povzroči nelagodje, poljubljanje, otipavanje, siljenje h gledanju pornografskih vsebin, siljenje k masturbiranju, v oralni, analni ali vaginalni spolni odnos, vtikanje predmetov v anus ali nožnico, poniževanje človeka glede njegove spolnosti in podobna dejanja.

Ekonomsko nasilje so vse oblike nadvladovanja oziroma poniževanja žrtve s pomočjo sredstev za preživetje ali odrekanja pravic, povezanih z zaslužkom (npr. omejevanje pravice do zaposlitve, preprečevanje žrtvi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem, siljenje druge osebe v finančno odvisnost, zahteva po pokorščini). Ekonomsko nasilje je tudi, ko je žrtev nasilja prisiljena, da sama prevzame celotno finančno breme za povzročitelja nasilja.

1.2. VRSTE NASILJA

Poleg različnih pojavnih oblik nasilja poznamo tudi različne vrste nasilja. Termin se uporablja za opisovanje nasilja glede na specifične karakteristike in glede na to, kje se nasilje odvija, kakšna sredstva se uporabljajo za izvajanje, oziroma kdo so povzročitelji ali žrtve nasilja.

Nasilje nad ženskami

Nasilje nad ženskami predstavlja v vseh evropskih državah resno in razširjeno družbeno težavo. Združeni narodi so l. 1993 v Deklaraciji o odpravi nasilja nad ženskami nasilje nad ženskami opredelili kot »vsako dejanje nasilja, ki temelji na spolu in ima za posledico ali je verjetno, da bo imelo za posledico, fizično, spolno ali psihično škodo ali trpljenje žensk. Vključene so tudi grožnje s takšnimi dejanji, odvzem ali samovoljna omejitev prostosti, ne glede na to, ali se to dogaja v zasebnem ali javnem prostoru.

Dom je najpogostejše prizorišče dolgotrajnega nasilja. Kar v 95% so moški nasilni do žensk in večino nasilja nad ženskami povzročijo moški, ki jih ženske dobro poznajo. Gre za družinske člane, sodelavce, sorodnike, prijatelje. Nasilje ostane najdlje skrito v zasebnih odnosih, saj se žrtev zaradi tesnih osebnih vezi s povzročiteljem težko odloči, da bo nasilni odnos zapustila. Tudi ko se odloči, povzročitelj običajno nasilje stopnjuje, da bi preprečil konec odnosa. Nadaljnjo težavo pri odhodu pogosto predstavlja neodobravanje okolice, kadar se ženska odloči oditi od povzročitelja ali proti njemu sprožiti postopke.

Ženske včasih težko ocenijo, ali gre v njihovem odnosu za običajne konflikte v partnerstvu ali za nasilje, ki prerašča v vse hujše napade.

Ob tem ne moremo mimo problematike enakosti med spoli, ki zadeva vse generacije in vpliva na dožemanje ženskih in moških vlog vse od otroštva. »Enakost spolov je družbeni koncept, ki ga najenostavneje razložimo kot opis stanja, v katerem spol ne nastopa kot dejavnik vpliva na dostop do pravic, možnosti in udeležbe v rezultatih družbenega razvoja.«¹ Stereotipne predstave o ženskah kot šibkih, nesamostojnih in ranljivih družbenih posameznic so mnogokrat vzrok tako za verbalno kot fizično nasilje nad njimi. Slednje se mnogokrat prevesi tudi v nasilje v družini.

¹ VIR: Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 (ReNPEMŽM15–2); <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO108>

Nasilje v družini

Sem spadajo nasilje med partnerjema (nad partnerjem) in/ali nasilje nad otroci ter nasilje otrok nad starši (nad starejšimi). V družini vladajo številni stereotipi, miti in predsodki. Nasilen odrasel fizično obračunava z otroki, kar se odraža v njihovem čustvovanju, razdražljivosti, težavah s koncentracijo, nezadovoljstvu z življenjem, poskusih samomorov, uničeni samopodobi, nesamozavestnosti, občutljivosti ipd.

Nasilje v družini je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oziroma zanemarjanje družinskega člana glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročiteljice oziroma povzročitelja nasilja.

Nasilje nad otroki

Otroci doživljajo zanemarjanje in nasilje v odnosih, ki naj bi temeljili na odgovornosti, zaupanju in pripadnosti. Zanemarjanje otroka in nasilje nad otrokom vključuje fizično nasilje, psihično nasilje, spolno zlorabo, zanemarjanje, neodgovorno ravnanje in izkoriščanje otroka, katerih posledica je dejanska in/ali možna škoda, ki jo otrok utрпи. Otrok je lahko žrtev več različnih oblik zanemarjanje in nasilja istočasno. Zanemarjanje otroka in nasilje nad otrokom je tudi očitno ali zelo verjetno neustrezno ravnanje z otrokom, opuščanje potrebne skrbi in pomanjkljiva ter neustrezna skrb za otroka. Doživljanje zanemarjanja in nasilja negativno vpliva na otrokov telesni, psihični, čustveni in vedenjski razvoj, na telesno in duševno zdravje otroka, na oblikovanje otrokove identitete in samopodobe, na vzpostavljanje, vzdrževanje in ohranjanje otrokovih odnosov z drugimi ljudmi ter na otrokov razvoj veččin skrbi samega sebe. Otrok, ki je priča nasilju nad bližnjimi osebami, od katerih je odvisen ali se z njimi identificira, utрпи škodo, tudi ko je nasilju izpostavljen le posredno, kot opazovalec.

Večino nasilnih dejanj nad otrokom povzročijo osebe, ki jih otrok pozna in so del njegovega življenja. Nasilje in zanemarjanje se dogaja v različnih okoljih: v družini, med vrstniki, v organizacijah, kjer otroci preživljajo del časa (vrtci, šole), v organizacijah, ki nudijo celodnevno varstvo in oskrbo, v prevzgojnih zavodih, v zavodih za prestajanje mladostniškega zapora, na krajih, kjer otroci delajo in preživljajo svoj prosti čas in v skupnosti.

Nasilje slabo vpliva na celoten psihofizičen razvoj otroka. Otroci so lahko prestrašeni, jezni, imajo težave v šoli ali na drugih področjih, slabo spijo. Lahko postanejo agresivni in destruktivni ter nagnjeni h kršenju pravil ali pa pretirano zadržani in podredljivi. Pogosto so socialno izolirani in osamljeni. Težave imajo pri vzpostavljanju zdravih odnosov, lahko so anksiozni in depresivni. Njihova samopodoba je slaba, zaupanje v svet pa omajano. Posledice nasilja se pogosto odražajo tudi v odraslosti - otroci z izkušnjo nasilja v družini so v večji nevarnosti, da razvijejo psihične motnje (depresija, anksioznost ipd.), postanejo odvisni od dovoljenih ali prepovedanih drog, začnejo tudi sami povzročati nasilje, imajo težave pri reševanju konfliktov, postavljanju osebnih mej in podobno. Otrok je žrtev nasilja tudi takrat, ko je nasilju samo priča. Že sama izpostavljenost otroka nasilju je kritična za otrokov nadaljnji razvoj.

Trgovina z ljudmi in spolno izkoriščanje

Najpogostejši pojavi trgovine z ljudmi so, po mnenju društva Ključ, centra za boj proti trgovini z ljudmi, sledeči: izkoriščanje za prostitucijo ali druge oblike spolnih zlorab, prisilno delo, suženjstvo, služabništvo, trgovina z organi, človeškimi tkivi ali krvjo.

Po podatkih Mednarodne organizacije dela (ILO) je v svetu preko 2,4 milijona ljudi žrtev trgovine z ljudmi, od tega je po ocenah približno polovica otrok. Večina jih je prisiljenih v prostitucijo (43%), suženjska delovna razmerja (32%), ali oboje (25%). Pri prisilnem komercialnem spolnem izkoriščanju gre v veliki večini primerov (98%) za ženske in dekleta.

Nasilje nad starejšimi

O nasilju nad starejšimi, torej tistimi, ki so starejši od 65 let, ni dovolj podatkov in raziskav. Po podatkih policije nasilje nad starejšimi narašča, protokoli za ravnanje pa niso na voljo. Delež starejših ljudi v družbeni strukturi se povečuje, zato se tudi vedno pogosteje srečujemo z različnimi oblikami nasilja nad starejšimi. Pojavlja se tako znotraj družinskih odnosov kot tudi s strani institucij ali tretjih oseb.

O institucionalnem nasilju nad starejšimi govorimo takrat, ko se nasilje dogaja v institucionalnem okolju, na primer v domovih za starejše, bolnišnicah, zavodih. Povzročitelji ali povzročiteljice so lahko svojci, zaposlene/i v instituciji, na primer negovalno osebje ali sostanovalci, sostanovalke.

Populacija starejših ima omejene možnosti samostojnega reševanja svoje stiske (morebitne zdravstvene težave, odvisnost od pomoči drugih ipd.), zato je še toliko pomembneje, da se jo sliši in ustrezno ukrepa.

Raziskave so pokazale, da so najpogostejše oblike nasilja nad starejšimi zanemarjanje (npr. odtegotanje življenjsko nujnih stvari), telesna ali fizična zloraba psihična ali čustvena zloraba (zmerjanje, poniževanje, žaljenje, grožnje, zaklepanje v hišo oz. v stanovanje, odrekanje stikov z ljudmi ipd.), finančna ali materialna zloraba (kraja denarja, zloraba bančne kartice, ponarejanje podpisa starejše osebe, prisila k podpisu pogodbe, oporoke ipd.).

Tako kot pri drugih vrstah nasilja, se tudi pri nasilju nad starejšimi srečujemo s sledečimi težavami: nasilje se dogaja v domačem okolju in ga nihče ne prijavi, mnogi starejši so slabo informirani o možnostih pomoči v primeru doživljanja nasilja, pogosto so izolirani, prevevajo jih občutki sramu, ponižanosti, zaradi česar o svoji izkušnji težko spregovorijo, situacijo pa otežuje tudi družbena toleranca do nasilja ter otežen dostop do pomoči.

Nasilje v LGBT partnerskih zvezah

Izraz LGBT je kratica, sestavljena iz angleških besed za lezbijke, geje, biseksualce in transeksualce.

Čeprav pri nas ni na voljo raziskav, ki bi se ukvarjale z nasiljem v LGBT partnerskih zvezah, tuje raziskave kažejo, da se prisotnost nasilja v LGBT zvezah giblje okoli 25 %, torej gre za podoben odstotek kot v heteroseksualnih partnerstvih. Nasilje v LGBT odnosih ima prav tako enako dinamiko, veliko pogosteje pa ostaja prikrito in neprijavljeno, saj se žrtve poleg doživljanja nasilja soočajo še z dodatnimi težavami (bojazen pred razkritjem istospolne usmerjenosti, pred izločitvijo iz LGBT skupnosti, pred sekundarno viktimizacijo s strani policije, zaposlenih v zdravstvu, socialnih delavk/cevi, bojazen da se nasilja v istospolni partnerski skupnosti ne obravnava kot nasilja v družini itd.).

Nasilje nad moškimi

Raziskave kažejo, da večino nasilja, ki se dogaja v partnerskih odnosih, povzročijo moški. Moški so pogosteje žrtve nasilja s strani drugih moških, predvsem, kadar gre za kaznivo

dejanje nasilništva. Lahko so tudi žrtve spolnega nasilja, predvsem na vojnih območjih ali v zaprtih sistemih kot je zapor. Raziskava pod vodstvom dr. Gorazda Meška je pokazala, da je posilstvo moških že od nekdaj sestavni del življenja v zaporih. Za takšna dejanja med zaporniki še vedno obstaja »strogo pravilo« molka, kar pojasni zelo nizko število prijavljenih primerov spolnih napadov v zaporih. Dodaten dejavnik je strah pred stigmatizacijo, ko bo zapornik, žrtev spolnega nasilja, ponovno na svobodi, in posledic znotraj zapora.

Obstaja tudi določen odstotek moških, ki so žrtve nasilja s strani svoje partnerke. Tudi tovrstno nasilje je nesprejemljivo, pri njegovi obravnavi pa je dobro poznati razlike med nasiljem, ki ga povzročajo ženske in nasiljem, ki ga povzročajo moški.

Nasilje, ki ga povzročajo ženske nad moškimi, praviloma nima hujših telesnih poškodb. Ženske pogosteje uporabljajo psihične oblike nasilja. Umori partnerjev, o katerih lahko občasno beremo v dnevnem časopisju, so praviloma posledica dolgoletnega nasilja s strani moškega, žrtve umora, nad žensko, storilko umora, in ne obratno. Pogosto so storjeni v samoobrambi ali so odgovor na nemoč pri soočanju z dolgotrajnim nasiljem s strani partnerja.

Moški pravijo, da se, ko ženske kričijo nanje, ne počutijo zelo fizično ogrožene. Moški vzroke za nasilje praviloma eksternalizirajo, ženske pa internalizirajo, kar pomeni, da moški vzroke za svoje nasilje iščejo v drugih ljudeh/okolicih, ženske v sebi. Ženske zato hitreje sprejmejo odgovornost za storjeno nasilje in je z njimi lažje delati na odpravi nasilnih vedenj. Nasilje moških je v družbi še vedno prepogosto tolerirano, ker naj bi se skladalo z vlogo moškega, zato ženske, ki povzročajo nasilje, občutijo večji sram in občutek krivde. Posledično so bolj motivirane za spremembo vedenja.

Ženske, ki so nasilne do svojih partnerjev, pogosto uporabljajo nasilno vedenje kot neustrezen način izražanja čustva jeze ali razreševanja konfliktov, odsotna pa so prepričanja, da lahko uporabljajo nasilje nad moškimi zgolj zato, ker so ženske (nasilje se ne dogaja iz nesorazmerja moči med spoloma).

Moški lahko doživljajo nasilje tudi s strani svojega partnerja v istospolni partnerski skupnosti. Tuje raziskave kažejo, da je nasilje v moških homoseksualnih zvezah prisotno v enaki meri kot v heteroseksualnih partnerstvih.

Nasilje nad LGBT populacijo

Izraz LGBT je kratica, sestavljena iz angleških besed za lezbijke, geje, biseksualce in transeksualce. Amnesty International Slovenija na podlagi raziskav ugotavlja, da nasilje nad LGBT populacijo lahko razvrstimo v naslednje skupine:

- nasilje države (zakoni, kriminalizacija, pazniki v zaporih itd.),
- nasilje v javnosti (verbalno ali fizično, spolno nasilje, delikti nad lastnino ipd.),
- nasilje v družini (nesprejemanje spolne usmerjenosti otroka s strani staršev ipd.),
- nasilje v družbi ljudi po lastni izbiri (stigmatizacija v krogu prijateljev, nasilje v partnerskih zvezah ipd.),
- nasilje na delovnem mestu (zavrnitev službe, prekinitev pogodbe, mobing ipd.).

Nasilje nad hendikepiranimi osebami

Pojasnilo: V slovenščini se za označevanje oseb s hendikepom uporabljata predvsem dva izraza, in sicer izraz hendikep oziroma hendikepiranost ter izraz invalid oziroma invalidnost. Dva različna izraza sta posledica dveh različnih konceptov pri obravnavi oseb s hendikepom. Izraz invalid se uporablja v zakonodaji in pri invalidnih organizacijah. Pojem hendikepa

uporablja Društvo za teorijo in kulturo hendikepa (YHD) ter mnogi teoretiki (Dušan Rutar, Elena Pečarič, Darja Zaviršek). Pojem hendikepa ima veliko širši pomen kot pojem invalidnost. Pojem invalid je v prvi vrsti medicinska kategorija, saj se veže predvsem na posameznikove fizične sposobnosti oz. nesposobnosti v odnosu do njegove delovne zmožnosti. Invalidnost praviloma traja celotno življenjsko obdobje, saj gre za stanje organizma, ki je nastalo zaradi bolezni, poškodbe ali pa je prirojeno. Pojem hendikep pa se veže tudi na sposobnost "normalnega" vključevanja v družbo in na položaj posameznika in posameznice v njej, saj gre za socialni model poimenovanja, ki izhaja iz tega, da je človek del socialnega okolja. Poleg tega ima beseda invalid v svoji osnovi negativno oznako, ne le v slovenščini, temveč tudi v ostalih jezikih, zato menimo, da je izraz hendikepiran/a oz. oseba s hendikepom, primernejši od izraza invalid/ka.

Zaradi specifičnih ovir, ki so posledica gibalnih, senzornih ali komunikacijskih okvar, oziroma motenj v duševnem razvoju, predstavljajo hendikepirane osebe ranljivo skupino, ki je še bolj izpostavljena različnim oblikam nasilja. Nasilje se dogaja tako v družini kot tudi znotraj institucij.

Vrstniško nasilje (ang. bullying)

Vrstniško nasilje je nasilje, kjer sta tako povzročitelj/ica kot žrtev vrstnika ali vrstnici. Najpogosteje gre za razne oblike fizičnega nasilja (odrivanje, omejevanje gibanja, pljuvanje, pretepanje), psihičnega nasilja (zmerjanje, žaljenje, osamitev, grožnje, žaljivi napisi in podobno) ali ekonomskega nasilja (izsiljevanje za denar ali druge materialne dobrine). Najpogosteje so povzročitelji/ce v domačem okolju žrtve nasilja.

Vrstniškega nasilja, torej dalj časa trajajočega trpinčenja, ne gre zamenjevati za konflikt med vrstniki/cami. Konflikti med vrstniki/cami so običajen pojav in jih lahko otroci in mladi rešijo sami, saj med osebami v konfliktu ni izrazitega neravnovesja moči. Pri nasilju gre za zlorabo moči ene osebe nad drugo osebo, ki se pred povzročiteljem/ico ne more sama braniti, zato je nujen poseg odraslih oseb.

Diskriminacija

Diskriminacija pomeni neenako obravnavo posameznice ali posameznika v primerjavi z nekom drugim zaradi njene/njegove rase, narodnosti, spola, etničnega porekla, jezika, invalidnosti, spolne usmerjenosti, starosti, izobrazbe, materialnega stanja ali katerekoli druge osebne okoliščine.

Posledica diskriminacije je, da je določena družbena skupina odrinjena na rob družbe. Gre za marginalizacijo in socialno izključenost določenih skupin. Diskriminacija pa ne vpliva negativno le na diskriminirano osebo ali skupino, temveč tudi na celotno družbo, saj znotraj nje povzroča neenakosti ter jo tako šibi. Prav tako so določene oblike diskriminacije podlaga za nastanek novih, nadaljnjih oblik diskriminacije.

Pomembna zakona, ki ščitita žrtve diskriminacije sta Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, ki prepoveduje diskriminacijo na vseh področjih družbenega življenja, in sicer tako v javnem kot zasebnem življenju ter Zakon o enakih možnostih žensk in moških.

Mobing (ang. mobbing)

Beseda mobing izhaja iz angleškega glagola to mob, ki v slovenščini pomeni planiti na, napasti nekoga in se je prvotno nanašal na obnašanje živali. Švedski psiholog dr. Heinz

Leymann, ki se je v osemdesetih letih 20. stoletja ukvarjal s preučevanjem vedenja ljudi v delovnem okolju, je podal definicijo mobinga: gre za sovražno in neetično komunikacijo ene ali več oseb v delovnem okolju, ki je sistematično usmerjena na posameznika/ico, ki je zaradi mobinga postavljen/a v nemočen in brezizhoden položaj, v katerem je izpostavljen/a nadaljnjemu mobingu. Takšna dejanja se dogajajo pogosto (vsaj enkrat na teden) in daljše obdobje (vsaj pol leta). Mobing je torej premissljeno, načrtno žaljivo vedenje, ki se ponavlja in pusti na žrtvi zaradi pogostosti in dolgotrajnosti sovražnega vedenja občutne duševne, psihosomatske in socialne težave.

Nasilje med zmenkanjem (ang. dating violence)

Izraz zmenkanje pomeni "dogovarjanje za zmenek ali druženje, druženje samo in ves čas odnosa med fantom in dekletom v obdobju, ko sta par, a še ne živita v skupnem gospodinjstvu". O nasilju med zmenkanjem zato govorimo predvsem v povezavi z mladimi, čeprav se pojavlja tudi pri starejši populaciji. Gre za vse oblike vedenja, ki ga na zmenku stori fant ali dekle, s katerimi prekorači meje druge osebe. Raziskave kažejo, da so najpogostejše žrtve dekleta, ki tudi utrpijo več in hujše nasilje kot fanti.

Institucionalno (strukturno) nasilje

Gre za vrsto nasilja, ki ga institucije preko lastnih mehanizmov izvajajo prikrito ali odkrito. Pri tem izvajajo različne vrste nasilja, prisiljujejo, jemljejo svobodo odločanja, marginalizirajo, diskriminirajo, dopuščajo oz. favorizirajo avtoritativno odločanje in hierarhične odnose itd. Pogosto gre tudi za diskriminacijo do določenih družbenih skupin (npr. diskriminacija homoseksualnih parov v Družinskem zakoniku, nedostopnost določenih institucij za invalide ipd.).

Nasilje preko informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT)

Veliko tveganj, povezanih s komunikacijskimi tehnologijami, ogroža ljudi na splošno, otroci in mladi pa so še posebej ranljivi, ne le zaradi njihove mladosti, ampak tudi zaradi tega, ker so nove tehnologije mnogo vplivnejši del njihovih življenj. Otroci, mladi (ter do neke mere tudi ženske) so pogostejše tarča t. i. "spletnih plenilcev", ki iščejo ranljive ljudi, da jih lahko zlorabijo. Anonimnost na spletu jim omogoča, da prevzamejo lažno identiteto, s katero lažje navežejo stik z otroki, mladimi ter ranljivimi odraslimi v klepetalnicah ter spletnih dnevnikih.

IKT lahko povzročitelji zlorabijo tudi za povzročanje **spolnega nasilja**, saj spolno nasilje prav tako vključuje proizvodnjo, objavlanje, dostopanje in nalaganje spolno nazornih posnetkov otrok. Slednje je postalo velika skrb organov pregona in tistih, ki skrbijo za zaščito otrok po svetu. Z napredkom tehnologije, vključno s tehnologijo za zajemanje slike, kot so na primer digitalni fotoaparati in fotoaparati na mobilnih telefonih, ki jih je lahko skriti ali prikriti, naraščajo »realnočasovne« zlorabe otrok, vključno s primeri, kjer pedofili in drugi storilci/ke zlorabe zaprosijo za določeno aktivnost ali pozo v realnem času in žrtev zlorabe ugodi njegovim/njenim željam. V takšnih primerih je uporabnik/ica teh spletnih strani dejansko priča izvajanju zločina.

Priključitev **spletni skupnosti** – preko strani socialnih mrež, klepetalnic ali spletnih dnevnikov, spletnega kluba ali igralnega združenja – s seboj prinese možnost, ki ji v resničnem svetu pravimo »nevarnost tujcev«. Odrasli se morajo prav tako kakor otroci zavedati možnosti, da lahko na spletu spoznajo napačne ljudi, starši pa si morajo še posebej zapomniti, da je njihov otrok pred računalniškim zaslonom ali s pogovorom na mobilnem telefonu morda v virtualni množici ljudi, ki si delijo življenje na spletu.

Čeprav je spletno nasilje najpogostejše med mladimi, ga spretno povzročajo tudi povzročitelji nasilja nad ženskami, ki poskušajo partnerico nadzorovati, ji groziti, jo nadlegovati tudi preko mobilnega telefona ali elektronske pošte. Tudi zato ukrep prepovedi približevanja lahko zajema tudi poskuse kontakta preko informacijsko komunikacijske tehnologije.

Vrste nasilja s pomočjo IKT so:

- *spletno nadlegovanje (tudi mobilno ustrahovanje)*, kjer povzročitelj/ica neki osebi grozi oz. jo nadleguje ali ponižuje preko interneta, mobilnega telefona ali osebnega digitalnega pomočnika;
- *kraja identitete*, kjer preko vdora v računalnik neznana oseba prevzame vašo spletno identiteto in se začne predstavljati v vašem imenu;
- *seksing* je pošiljanje ali izmenjavanje napol golih ali golih fotografij z vrstniki/cami prek spleta ali mobilnega telefona.

Zalezovanje (ang. stalking)

Izraz zalezovanje ali stalking označuje nezaželene vdore, vmešavanja ene osebe v življenje druge. Za zalezovanje je značilno, da so vdori ali nadlegovanja ponavljajoči in da v žrtvi vzbujajo strah ali zaskrbljenost (Priročnik za žrtve in strokovnjake, Projekt Daphne).

Medtem ko je očitno, da je zalezovanje zelo nadležen pojav za žrtev, se premalo pozornosti posveča morebitnim hujšim posledicam zalezovanja, kot so npr. (poskus) posilstva in (poskus) umora. Zalezovalci/ke so največkrat moški, lahko bivši partnerji/ice, bežni znanci/ke, sodelavci/ke ali popolni neznanci/ke, pri čemer so bivši partnerji najbolj pogosti zalezovalci. Zalezovalec/ka je lahko z žrtvijo v posrednem stiku (pošiljanje pisem, elektronskih sporočil, faksov, sms, daril ipd.) ali neposrednem (zalezovalec/ka osebi sledi, poskuša se je dotakniti ali govoriti z njo, čaka žrtev na krajih, kjer je pogosto ali za njo pošilja pomočnike/ce, kar mu omogoča, da spremlja vsak korak žrtve).

2. STANJE IN RAZMERE V MESTNI OBČINI NOVA GORICA

2.1. CENTER ZA SOCIALNO DELO SEVERNA PRIMORSKA – ENOTA NOVA GORICA

Nasilje v družini po navadi ni enkratni dogodek, temveč traja dlje časa. Začne se lahko z občasnim zbadanjem, stopnjuje pa se v zmerjanje in hujše žaljivke, prelaganje krivde na žrtev, grožnje, fizično, spolno in ekonomsko nasilje, kar povzročitelj nasilja po navadi uporablja vse pogosteje. Tudi otrok, ki je priča nasilju enega družinskega člana nad drugim, je žrtev nasilja. Nasilje je zloraba moči povzročitelja nasilja z namenom podrediti si in nadzorovati žrtev nasilja. Partnerja zato v odnosu, v katerem je prisotno nasilje, nista v enakovrednem položaju. O vsakodnevnih in pomembnih stvareh, se zato žrtev nasilja ne odloča svobodno, po svoji volji. S svojim časom, telesom in stvarmi ne razpolaga sama, temveč se prilagaja zahtevam povzročitelja.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini opredeljuje nasilje v družini kot vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu, zanemarjanje družinskega člana in zalezovanje, vse ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja.

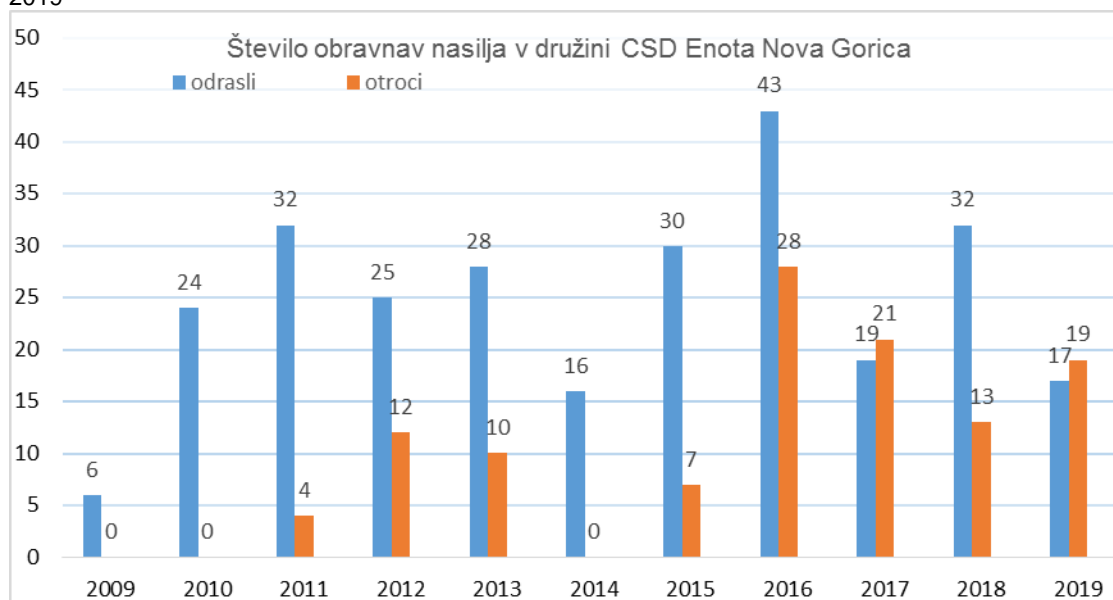
Naloge centrov za socialno delo pri obravnavi nasilja v družini:

- **preučitev obvestila** in ocena potrebe po izdelavi načrta pomoči žrtvi (prijava s strani šole, zdravstvenega doma, anonimna prijava, prijava s strani žrtve in drugih družinskih članov),

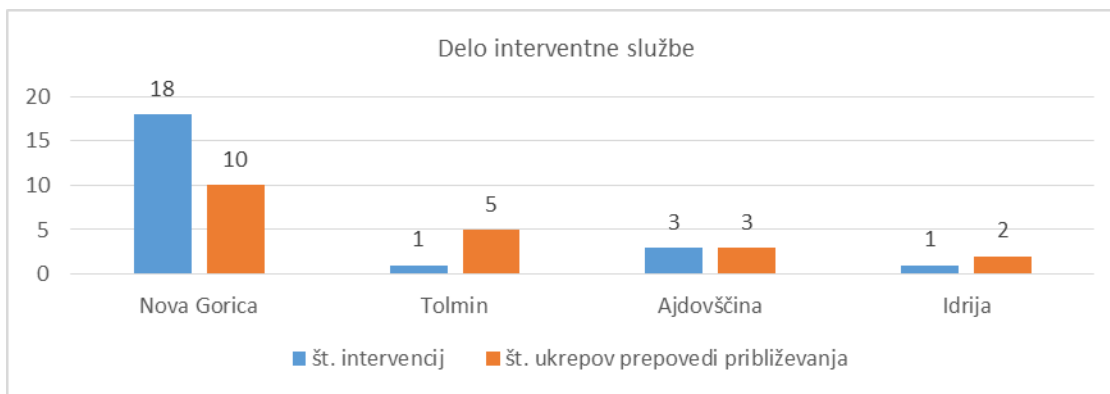
- **pogovor z žrtvijo**, podaja vseh potrebnih informacij, analiza tveganja, izdelava začetne ocene ogroženosti, izdelava individualnega varnostnega načrta (umik žrtve iz domačega okolja v materinski dom ali krizni center za žrtve, ukrep prepovedi približevanja in drugi ukrepi po Zakonu o preprečevanju nasilja – umik povzročitelja iz stanovanja, prepoved stikov z otroki ipd.),
- **pogovor z otrokom** – v kolikor je otrok visoko ogrožen se izvede hitri odvzem in otroka namesti v krizni center ter predlaga sodišču ukrep trajnejšega značaja,
- **pogovor s povzročiteljem nasilja**, napotitev v ustrezne programe strokovne pomoči (Društvo za nenasilno komunikacijo, programi psihosocialne pomoči, ustrezni zdravstveni programi),
- **sklic multidisciplinarnega tima** – sodelovanje z drugimi institucijami (policija, tožilstvo, nevladne organizacije, šola, zdravstvene institucije itd.) z namenom izdelave načrta pomoči in ocene ogroženosti žrtve,
- **intenzivno spremljanje družine**.

Center za socialno delo Severna Primorska, Enota Nova Gorica beleži letno v povprečju od 30 do 40 primerov nasilja znotraj družin z mladoletnimi otroki, poleg tega obravnava tudi v povprečju 10 primerov družin brez oziroma z odraslimi otroki. Pri delu opaža porast prijav nasilja v družinah priseljencev (Kosovo, Makedonija, Ukrajina) in prijav zaradi psihičnega in čustvenega nasilja znotraj družine, zlasti v primerih, ko prihaja do razpada zakonske ali izven zakonske skupnosti. V obravnavanih primerih gre za nerazrešene odnose med partnerjema, pretirano ljubosumnost, alkoholizem, uživanje nedovoljenih drog, duševne in osebnostne motnje, popolno podrejenost enega partnerja v odnosu do drugega, manipuliranje staršev z otroki v razveznih postopkih in postopkih o dodelitvi otrok v vzgojo in varstvo. Težavnost nekaterih primerov je tako kompleksna, da zahteva intenzivno timsko, usklajeno, načrtovano in poglobljeno strokovno delo znotraj centra in znotraj multidisciplinarnih timov (policija, šolstvo, zdravstvo, nevladne organizacije).

Graf št. 1: Število obravnav nasilja v družini z mladoletnimi otroki CSD Enota Nova Gorica od 2009 do oktobra 2019

Graf št. 2: Delo znotraj interventne službe CSD Severna Primorska od januarja 2019 do oktobra 2019

2.2. POLICIJSKA UPRAVA NOVA GORICA

Temeljno poslanstvo policije je zagotavljanje osebne varnosti in življenja ljudi, kar se med ostalim odraža tudi v obravnavi problematike nasilja v družini. Glede na razsežnosti tega družbenega problema, je pomembno, da vsi, ki se ukvarjajo z reševanjem problematike nasilja v družini, v javnosti vzbudimo ničelno toleranco do nasilja v družini. Po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini je nasilje vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu oziroma zanemarjanje družinskega člana. Nasilje v domačem okolju in partnerskih odnosih je bolj prikrito, zato ga je tudi težje prepoznati in preprečevati. Gre za splošni družbeni problem, saj posega v temeljne človekove pravice. Tak pogled nanj je izražen tudi v Kazenskem zakoniku, kjer je nasilje v družini določeno kot samostojno kaznivo dejanje (191. člen Kazenskega zakonika). Naloge policije in tudi drugih organov glede obravnave nasilja v družini, pa so opredeljene tudi v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini – ZPND (Ur. list RS 16/2008), ki v 2. odstavku 6. člena pravi, da mora vsakdo, zlasti pa strokovni delavci oziroma delavke v zdravstvu ter osebje vzgojno-varstvenih, vzgojno-izobraževalnih zavodov in socialnih zavodov, ter izvajalci vsebin za otroke v športnih in kulturnih združenjih, ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvesti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo, kadar sumi, da je žrtev nasilja otrok ali oseba, ki zaradi osebnih okoliščin ni sposobna skrbeti zase. Prav tako so organi in organizacije ter nevladne organizacije, ki pri svojem delu izvedo za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje, dolžni o tem takoj obvestiti center za socialno delo, razen v primeru, če žrtev temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti.

V letošnjem letu so na območju Policijske uprave Nova Gorica (v nadaljevanju PU Nova Gorica) obravnavali 33 kaznivih dejanj nasilja v družini od tega 14 na območju Policijske postaje Nova Gorica (v nadaljevanju PP Nova Gorica). Pri obravnavi teh kaznivih dejanj je bilo na območju Policijske uprave izrečenih 22 ukrepov prepovedi približevanja določeni osebi oziroma določenemu kraju, od tega je bilo 11 ukrepov izrečenih na območju PP Nova Gorica. Policisti lahko izrečejo ukrep prepovedi približevanja, kadar gre za utemeljen sum, da je oseba storila prekršek ali kaznivo dejanje z elementi nasilja ali je neposredno zalotena pri takem dejanju. V obeh primerih je obvezen pogoj za izrek ukrepa razlog za sum, da bo kršitelj ogrozil življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bil v bližnjem razmerju. Policisti takoj na kraju ustno odredijo, da se mora oseba takoj odstraniti s kraja oziroma območja ter da se osebi ali določenemu kraju ne sme namerno približati na manjšo razdaljo od določene. Po izreku tega ukaza policisti kršitelju tudi odredijo, da oškodovanca ne sme nadlegovati po komunikacijskih sredstvih. Ukrep prepovedi približevanja so storilci kršili v 12 primerih, zoper enega storilca je bilo zaradi nadaljevanja kršitve, odrejeno pridržanje na podlagi Zakona o nalogah in pooblastilih policije.

Žrtve kaznivega dejanja nasilja v družini so v največ primerih ženske, stare med 24 in 34 let, osumljenci pa so v večini primerov moški, največkrat stari med 24 in 44 let.

Poleg samega kaznivega dejanja nasilja v družini, je policija na območju PP Nova Gorica v letošnjem letu obravnavala tudi več drugih oblik kaznivih dejanj z elementi nasilja, storjenih znotraj družinske skupnosti, in sicer 14 primerov grožnje (33 na območju celotne PU), 1 primer povzročitve lahke telesne poškodbe (10 na območju celotne PU), 1 primer povzročitve hude telesne poškodbe (2 na območju celotne PU) in 3 kazniva dejanja zalezovanja (4 na območju celotne PU).

Nasilno in drzno vedenje med družinskimi člani je kot prekršek opredeljeno v 4. odstavku 6. člena Zakona o javnem redu in miru (ZJRM-1). V letošnjem letu je bilo na območju PP Nova Gorica, v družinskih skupnostih, obravnavanih tudi 50 kršitev ZJRM-1 (85 na območju celotne PU).

Policija je običajno tista, ki vstopi v krog nasilja, ga prekine in nato tudi izstopi ter nadaljevanje prepusti drugim institucijam, kot so Center za socialno delo in nevladne organizacije, ki lahko žrtvi pomagajo in jo vodijo skozi postopke.

2.3. ZAVOD KARITAS SAMARIJAN

V Zavodu Karitas Samarijan izvajajo programe s področja nasilja že od leta 2000, ko je bil odprt prvi **materinski dom v Solkanu**, leta 2005 je začela delovati **Varna hiša**, leta 2016 pa **Svetovalnica Lučka za pomoč žrtvam nasilja v družini**. Programe so oblikovali v sodelovanju s strokovnimi institucijami, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter odgovarjali na potrebe na terenu. Vsi trije programi se vključujejo v javno mrežo socialnovarstvenih programov ter tako dopolnjujejo storitve v sistemu socialnega varstva.

S programom sledi temeljnemu cilju, ki so določeni v Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 in s katerimi odgovarjajo na potrebe države po:

- zmanjšanju tveganja revščine in po večji socialni vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva (žrtve nasilja),
- zagotavljanju večjega dostopa do storitev in programov,
- izboljšanju kakovosti storitev in zagotavljanju večjega vpliva uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev.

Stroške dela sofinancira MDDSZ preko razpisov, za ostale stroške, kar predstavlja 25% vseh stroškov, mora zavod poiskati sredstva na razpisih drugih sofinancerjev, predvsem občine, FIHO fundacije, donatorji ipd. MONG vsa leta sofinancira programe preko razpisa za sofinanciranje socialne dejavnosti. Višina sredstev je spremenljiva glede na leto in je v letu 2019 znašala 6.735,60 EUR.

Pri njihovem delu opažajo, da se povečuje število:

- uporabnic z izkušnjo nasilja,
- uporabnic s težavami v duševnem zdravju, z medikamentoznimi terapijami,
- uporabnic na substitucijski terapiji in težavo odvisnosti,
- uporabnic z osebnostnimi motnjami, za katere je značilna intenzivna čustvena nestabilnost (samomorilno vedenje, nihanje razpoloženja ipd.),
- tujk brez stalnega prebivališča, sredstev za preživljanje,
- starejših žensk, upokoženk brez sredstev za preživljanje in socialne mreže.

Vedenje uporabnic in njihova čustvena odzivanja vplivajo tudi na psihosocialni razvoj njihovih otrok, pri katerih se srečujemo predvsem z: vedenjskimi in čustvenimi motnjami, agresivnostjo, preživljanje prostega časa na mobilnih omrežjih. Pri manjših otrocih je prisoten strah, negotovost, ki se kaže s pretirano navezanostjo, potrebo po stiku in pozornosti. Pri mladostnikih se pojavijo različne oblike odvisnosti, anksioznosti, paničnih motenj, socialnih fobij in podobno.

Varna hiša nudi zatočišče oz. nastanitev in strokovno pomoč ženskam in njihovim otrokom, ki imajo težave zaradi različnih oblik nasilja v družini. V programu je zaposlena strokovna vodja in 1/2 strokovne delavke. Za potrebe programa daje stanovanjski sklad v najem trosobno stanovanje v katerem je v dveh spalnicah sedem postelj. Prostori trenutno predstavljajo velik problem, saj ne ustrezajo kriterijem. Za sedem oseb bi potrebovali vsaj tri oziroma štiri sobe oz. zamenjavo prostorov za večje ali dodatno stanovanje. Zaradi prostorskih omejitev lahko sprejmejo samo dve ženski z otroki hkrati, potrebe pa so posebej v zadnjih dveh letih vse večje. Sobi sta večinoma zasedeni, v lanskem letu so imeli 7 uporabnikov, v letošnjem že 6. Ženske ostajajo v programu od 6 do 12 mesecev. Večinoma so vse uporabnice iz Mestne občine Nova Gorica.

Program materinskega doma v Solkanu in Šempetru je namenjen ženskam, materam in njihovim otrokom, ki so se znašle v različnih psihosocialnih stiskah in spadajo v ranljivo skupino prebivalstva. Program nudi nastanitev in strokovno pomoč. Zaposleni sta dve strokovni delavki in strokovna vodja. V dveh materinskih domovih imamo 11 sob z 22 posteljami. Kapacitete so večinoma zasedene, v letošnjem letu je tudi čakalna vrsta. V letu 2018 je bilo v program vključenih 30 uporabnikov: 14 žensk in 16 otrok. V letu 2019 (do vključno meseca oktobra) je bilo v program vključenih 33 uporabnikov: 16 žensk in 17 otrok. Povprečno je polovica uporabnic iz Mestne občine Nova Gorica. Uporabnice so lahko v programu do enega leta in pol.

Program Svetovalnica Lučka je namenjen pomoči žrtvam nasilja v družini v obliki:

- individualnega svetovanja,
- sodelovanja v svetovalni terapevtski skupini,
- sodelovanja v skupini za osebnostno rast,
- svetovanja in psihosocialni pomoči na domu, po telefonu in elektronski pošti,
- informiranja in napotitve v ustrezne oblike pomoči,
- spremstva in zagovorništva.

V programu je eno delovno mesto, ki ga polovično izvajata psihosocialna svetovalka in socialna delavka. Vse storitve so brezplačne.

V letu 2018 je svetovalnico obiskovalo 122 oseb, od tega je bilo na tri mesečni obravnavi 44, 78 osebam pa so nudili občasno pomoč (krajši razbremenilni pogovori, informiranje, ozaveščanje ipd). V letu 2019 je svetovalnico vključno z oktobrom 2019 obiskalo 124 oseb, od tega je bilo na tri mesečni obravnavi 17 oseb, 91 osebam pa so nudili občasno pomoč (informiranje, krajši razbremenilni pogovori, ozaveščanje ipd). 85% oseb, ki so poiskale pomoč v svetovalnici za nasilje v družini, živi v občini Nova Gorica. Največkrat pa svetovalnico obiščejo ženske.

2.4. MLADINSKI CENTER NOVA GORICA

Mladinski center Nova Gorica je v okviru svoje vloge izvajalca preventivnega programa in koordinatorja LAS opravil raziskavo o življenjskem slogu in tveganih vedenjih otrok in mladih v Novi Gorici na področju nasilja. V poročilu so podani rezultati raziskave, ki so jo opravili na

osnovnih in srednjih šolah. Celotna raziskava je na voljo na spletni strani Mladinskega centra.²

V anketi je skupno sodelovalo 830 **osnovnošolcev**. Iz vzorca so bili izločeni udeleženci, ki niso odgovorili na vprašanja o razredu, spolu ali šoli, ter tisti, ki niso izpolnili večine vprašanj v anketi ali so bili njihovi odgovori na več vprašanj očitno neresni. Na koncu je v vzorcu ostalo 779 učencev.

V zadnji triadi prevladuje odgovor deklet, da se še niso norčevale iz drugega, medtem ko je pri fantih ravno obratno.

Večina osnovnošolcev v šoli ni trpinčila druge osebe, pri čemer je takšnih več deklet.

Več kot polovica osnovnošolcev v zadnjem letu nikoli ni bila del skupine, ki bi se norčevala iz drugega. Izmed njih jih je največ iz 5. razreda, v vseh razredih pa prevladujejo dekleta.

Velika večina osnovnošolcev ni bila del skupine, ki bi fizično napadla posameznika, kot tudi ne del skupine, ki bi začela pretep z drugo skupino. V obeh primerih je bilo takšnih več deklet kot fantov.

Večina učencev ni bila žrtev trpinčenja v šoli, pri čemer ni večjih razlik med fanti in dekleti.

Več osnovnošolcev je bilo deležnih norčevanja s strani druge osebe kot s strani skupine ljudi. V 8. in 9. razredu je bilo med žrtvami norčevanja tako s strani druge osebe kot skupine ljudi več fantov kot deklet.

Večina učencev ni nikoli v zadnjem letu imela izkušnje, da bi drugi začeli pretep z njimi. Več fantov kot deklet je bilo udeleženih v pretepu, v 8. in 9. razredu pa tako pri fantih kot dekletih upade število udeleženih v pretep.

Dobra polovica osnovnošolcev je že doživela, da je nekdo razširil lažne novice o njih. Največje razlike med fanti in dekleti se pojavijo v 8. in 9. razredu.

Velika večina učencev ni imela izkušnje, da bi nekdo na socialnem omrežju objavil nekaj lažnega ali zaupnega o njih proti njihovi volji. Podatki kažejo, da večina učencev s spletnim nasiljem nima težav, če pa so že imeli negativne izkušnje, je bilo to večinoma redko.

Opaziti je, da se spremembe vezane na nasilje dogajajo predvsem v 8. in 9. razredu.

V anketi, ki so jo izvedli na srednjih šolah, je skupno sodelovalo 1441 **dijakov** (536 dijakinj in 905 dijakov) od prvega do petega letnika (v starosti od 14 do 20 let in več).

Več fantov kot deklet na vprašanja o nasilju ni odgovarjalo; v 5. letniku kar 17 % fantov. Prevladujoč odgovor dijakov vseh letnikov je, da niso trpinčili drugega, z izjemo fantov 5. letnika. Druga izjema so dekleta 5. letnika, ki niso nikoli trpinčila drugega.

V vseh letnikih je prevladujoč odgovor dijakov, da v zadnjem letu nikoli niso bili del skupine, ki se je norčevala iz posameznika, z izjemo fantov 5. letnika. Poleg tega se večina dijakov ni nikoli pretepal z drugo osebo; takšnih je bilo več deklet kot fantov.

Večina dijakov ni bila žrtev trpinčenja v šoli, pri čemer ni večjih razlik med fanti in dekleti, razen v 5. letniku, kjer nobena od deklet ni bila žrtev trpinčenja.

² Končno poročilo raziskave o življenjskem slogu in tveganih vedenjih otrok in mladih v Novi Gorici, 2017; https://www.mc-novagorica.si/wp-content/uploads/2019/02/Koncno-porocilo-Raziskave-LAS-2016_m-01.pdf

V zadnjih 12 mesecih večina dijakov ni bila predmet posmehovanja s strani druge osebe. Manj dijakov je bilo predmet posmehovanja s strani skupine ljudi, z izjemo deklet 5. letnika.

Večina dijakov ni nikoli v zadnjem letu imela izkušnje, da bi drugi začeli pretep z njimi.

Manj pogost v primerjavi z drugimi vprašanji, še vedno pa najpogostejši odgovor dijakov, je, da drugi niso razširili lažnih novic o njih.

Velika večina dijakov ni imela izkušnje, da bi nekdo na socialnem omrežju objavil nekaj lažnega ali zaupnega o njih proti njihovi volji. Rezultati kažejo, da večina dijakov s spletnim nasiljem nima težav, če pa so že imeli negativne izkušnje, je to bilo večinoma redko.

Spremembe na področju nasilnih dejanj med srednješolci so opazne v zadnjih letnikih, predvsem v 5. letniku.

2.5. FAKULTETA ZA UPORABNE DRUŽBENE ŠTUDIJE

Fakulteta za uporabne družbene študije (FUDŠ) je k obeležitvi mednarodnega dneva boja proti nasilju nad ženskami, ki ga organizira MONG, pristopila kot izobraževalna institucija na Goriškem. Slednja izobražuje strokovnjake s področja psihosocialnega svetovanja, ki med drugim pomagajo tudi žrtvam nasilja.

Fakulteta na tem področju ponuja dva študijska programa, in sicer visokošolski strokovni program in magistrski študijski program Psihosocialna pomoč.

Diplomant psihosocialne pomoči je strokovnjak za nudenje temeljne psihosocialne pomoči in nedirektivnega svetovanja. Ta zajema: pomoč v težavnih življenjskih situacijah, čustveno razbremenitev, poglobljanje vpogleda v aktualne težave, krepitev samozaupanja, opolnomočenje za samostojno reševanje problemov, razvijanje socialnih spretnosti, spodbujanje osebnostne rasti. Za izvajanje te pomoči dobi študent med študijem znanja in veščine za vzpostavitev svetovalnega odnosa, izvedbo nedirektivnega intervjuja, razpoznavanje simptomatike duševnih motenj in naporitev k ustreznemu strokovnjaku oziroma na ustrezno institucijo.

Magister psihosocialne pomoči je usposobljen za obravnavo čustvenih in vedenjskih težav po izbranem pristopu svetovanja. Usposobljen je, da s tehnikami svetovalnega pogovora pomaga klientu v procesu poglobljanja uvida v lastno emocionalno stanje in doseganju sprememb ter prenosu naučenega iz svetovalne situacije v vsakdanje življenje klienta, kar mu omogoča boljše delovanje v družbi. Pri tem se v čim večji meri trudi klienta usposobiti, da v prihodnje sam razrešuje svoje emocionalne in socialne probleme.

Študenti imajo tekom študija veliko praktičnega usposabljanja, ki ga opravljajo v različnih organizacijah, kot so npr: Varstveno delovni center NG, Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, Škofijska Karitas Solkan, RKS-Območno združenje Nova Gorica, Društvo GO SPOMINČICA, Center za socialno delo, Zavod Pelikan – Karitas itd.

FUDŠ je pred kratkim sodelovala tudi pri raziskovalnem projektu, ki se je imenoval »FIRST projekt«. Cilj projekta je bil dvig ravni ozaveščenosti in znanja o nasilju, oblikah pomoči in zagotavljanju ustrezne laične podpore žrtvam ter širjenje mreže posameznikov, ki lahko ponudijo prvo pomoč žrtvam nasilja v družini in nasilja zaradi spola. Prva podpora in pomoč pomeni predvsem kvaliteten pogovor, nudenje dodatnih informacij in usmerjanje posameznikov v relevantne institucije oz. društva, ki bodo lahko nato zagotovile strokovno in situaciji ustrezno obravnavo oz. pomoč. FUDŠ je v projektu sodelovala kot organizacija, ki je

pripravljena nuditi prvo laično psihosocialno podporo in pomoč žrtvam nasilja v družini in nasilja zaradi spola.

Na temo nasilja so v svojih zaključnih nalogah veliko raziskovali tudi študenti. Teme zaključnih nalog so bile sledeče: Psihosocialna pomoč žrtvam nasilja v družini, Reševanje partnerskih konfliktov, Vpliv travmatskih dogodkov na kriminaliste ob preiskovanju spolnih zlorab otrok, Dejavniki tveganja za nasilje nad ženskami: nasilje v družini, Analiza pojavnosti in zavedanja zlorab v primarni družini in Nasilje med nogometnimi navijači v Republiki Sloveniji in socialne značilnosti navijaške skupine Terror Boys iz Nove Gorice.

ZAKLJUČEK

Pri nasilju gre za kompleksen družbeni problem, pri njegovem reševanju oz. zmanjševanju je potrebno sodelovanje različnih organizacij. MONG, preostali javni zavodi ter nevladne organizacije, ki delujejo na tem področju, si bomo s skupnimi močmi prizadevali za čim večje zaznavanje nasilja v občini ter njegovo preprečevanje.

Nujno je, da so družbena sporočila o ničelni toleranci in nedopustnosti nasilja jasna in prisotna povsod. Nasilje povzročajo tisti, ki dojemajo uporabo nasilja kot legitimno, predvsem v primerih, ko ne pride do intervencije državnih institucij. Mnogi z nasiljem prenehajo, ko dobijo jasno sporočilo, da njihovo ravnanje ni le nedopustno, temveč tudi kaznivo dejanje. Pri preprečevanju nasilja je ključen odziv okolice, ki je pogosto neustrezen. Na eni strani prevladuje prepričanje, da se v nasilje v družini ali partnerskem odnosu ni dovoljeno vmešavati, ker gre za »zasebni konflikt«. Na drugi strani se ljudje pogosto postavijo v vlogo razsodnikov, ki ocenjujejo vzroke za nasilje ter presojujejo, ali si je žrtev nasilje zaslužila. Dejstvo je, da mora okolica vsako obliko nasilja ostro obsoditi. Povzročitelj mora vedeti, da je njegovo vedenje nedopustno, nesprejemljivo in kaznivo, ne glede na to, kaj je naredila ali rekla druga oseba.

Mestna občina Nova Gorica si bo prizadevala za izvedbo čimvečjega števila projektov, ki ozaveščajo ljudi in prepoznavajo nasilje ter projektov, ki ljudi spodbujajo k prijavi kaznivih ravnanj. Pomembno je, da vsakdo, ki se odloči vložiti prijavo in sodeluje v nadaljnjih postopkih, postane glas žrtve nasilja. Na ta način ne pokaže le čut do sočloveka, temveč pripomore k nadaljnjemu razpletu posamičnega primera.

Na področju nasilja med otroci in mladostniki so potrebni predvsem preventivni programi, ki bodo pripomogli k temu, da do nasilja sploh ne bo prihajalo. Delavnice za otroke, programi neformalnega izobraževanja za mlade, razne akcije v smislu osveščenosti o vzrokih ter posledicah nasilja predstavljajo primeren način lokalnega družbenega angažmaja.

Na nivoju dela s pedagoškimi kot nepedagoškimi delavci, predvsem svetovalno službo bi bilo smiselno okrepiti sodelovanje in izmenjavo znanj s strokovnjaki, ki delujejo oz. vstopajo v šolsko okolje (skupne delavnice oz. programi s CSD, policijo, nevladnimi organizacijami). Poleg tega pa bi bilo smiselno zagotoviti tudi možnost kolegialnega coachinga, supervizije za učitelje in svetovalne delavce z namenom strokovnega izpopolnjevanja, krepitve stresne odpornosti in izmenjave dobrih praks s ciljem izboljšanja komunikacije z učenci, starši in ne nazadnje delovnih odnosov.

Da bi lahko govorili o ničelni toleranci do nasilja, bi morali začeti vzgajati za življenje brez nasilja že v vrtcih in osnovnih šolah. Prav tako bi se morali starši bolj vključevati v šolo za starše. V tednu nasilja nad ženskami bi morali preko skupnih akcij vladnih in nevladnih organizacij še posebej osveščati ljudi o tem, da je nasilje nedopustno, da ga moramo zaznati in prijaviti.

Zavedati se moramo, da vsak posameznik predstavlja del mozaika v skupnem boju proti nasilju tako na lokalni kot na širši nacionalni oz. globalni ravni.

VIRI IN LITERATURA:

- Delo s povzročitelji nasilja, Strokovne smernice 2013, Društvo za nenasilno komunikacijo;
- Poročilo o nasilju v Mestni občini Nova Gorica, 2014;
- Končno poročilo raziskave o življenjskem slogu in tveganih vedenjih otrok in mladih v Novi Gorici, 2017;
- Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 (ReNPEMŽM15–2);
- <http://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju.html>
- <http://Infopol.policija.si>
- <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/oosebna-varnost/nasilje-v-druzini>

Poročilo pripravili:

- Mestna občina Nova Gorica, Oddelek za družbene dejavnosti, Tamara Simčič, višja svetovalka za družbene dejavnosti,
- Center za socialno delo Severna Primorska, Sonja Saksida, pomočnica direktorice, Tanja Pipan, strokovna delavka in Tjaša Komac, strokovna delavka
- Policijska postaja Nova Gorica, Suzana Ipavec, pomočnica komandirja Zavoda Karitas Samarijan, Milena Brumat, direktorica
- Mladinski center Nova Gorica, Lara Brun, direktorica, Jelena Vukmir, koordinatorka preventivnega programa
- Fakulteta za uporabne družbene študije Nova Gorica, Andreja Slejko Rojc, Vodja kariernega centra FUDŠ, in doc. dr. Tamara Besednjak Valič, prodekanja za znanstvenoraziskovalno delo